

Sytuacja przedsiębiorców w województwie kujawsko-pomorskim

Tezy

- Przedsiębiorcy i pracodawcy w Polsce obawiają się przyszłości, negatywne nastroje mogą przełożyć się na innowacyjność i zatrudnienie.
- Negatywne skutki pandemii nadal są odczuwane w biznesie. Firmy skupiają się raczej na przetrwaniu, a nie na rozwoju.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2020 r. w województwie kujawsko-pomorskim wynosiło 4831,73 zł i było o 12,5% niższe od przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Dla takich regionów zagrożeniem może być podniesienie stawki płacy minimalnej.
- Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim systematycznie się obniża, ale nadal w porównaniu do innych województw jest stosunkowo wysoka.
- W październiku 2022 roku wzrosła o 3,4% liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON oraz aż 12,1% podmiotów skorzystało z możliwości zawieszenia działalności gospodarczej (o 1,7% więcej niż rok wcześniej).
- Wśród głównych problemów przedsiębiorców można wymienić: zagrożenie energetyczne, obawy o przerwy w dostawach gazu, zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów, wzrost wysokości odsetek od już zaciągniętych kredytów, nieterminowe regulowanie należności od kontrahentów, wahania kursów walut, brak zaufania do rządu, wzrost obciążeń podatkowo-składkowych.
- Wzrost kosztów i obciążeń składkowych mogą doprowadzić do ucieczki przedsiębiorców w szarą strefę oraz redukcji zatrudnienia.
- Gospodarka polska nie rokuje na szybkie wyjście z fazy spowolnienia. Niepewne prognozy gospodarcze mogą przyczynić się do osłabienia popytu.

Słowa kluczowe: działalność gospodarcza, przedsiębiorstwa, kujawsko-pomorskie, kryzys gospodarczy, rynek pracy, koniunktura gospodarcza, firmy, bezrobocie.

Wstęp

Ostatnie lata nie były korzystne dla przedsiębiorców. Pandemia, wojna na Ukrainie, inflacja stanowią zagrożenie dla polskiej gospodarki, a szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorców. Głośno w mediach zrobiło się o problemach polskich przedsiębiorców, po tym jak na stronie Krajowego Rejestru Długów pojawiła się informacja, że:

„We wrześniu 2022 r. aż 31 533 firm zawiesiło działalność gospodarczą, tj. o blisko 20% więcej w porównaniu do ubiegłego roku! 14 055 złożyło wnioski o jej zakończenie!”

Alarmujące wiadomości dotyczące polskiego biznesu zostały podsycone przez niepokojące informacje dotyczące październikowych danych wskaźnika niepewności. Przedsiębiorcy i pracodawcy obawiają się przyszłości i nie ufają rządowi. Październik okazał się trudnym miesiącem szczególnie dla polskiego sektora wytwórczego. Produkcja zmniejsza się szósty miesiąc z rzędu.

„Wskaźnik S&P Global PMI® Polski Sektor Przemysłowy – złożony indeks obrazujący kondycję przemysłu, kalkulowany na podstawie pięciu subindeksów: nowych zamówień, produkcji, zatrudnienia, czasu dostaw i zapasów pozycji zakupionych – zwiększył dystans do neutralnego progu 50,0, spadając z wrześniowego poziomu 43,0 do 42,0 pkt. Tym samym indeks zasygnalizował, że polski przemysł skurczył się jeszcze bardziej, trend spadkowy wydłużył się od sześciu miesięcy.”¹

Można spodziewać się, że duża część firm zdecyduje o ograniczeniu zatrudnienia i zwolnieniach. Firmy skupiają się raczej na przetrwaniu, a nie na rozwoju. Poprawa wskaźnika PMI nastąpiła za to w kolejnym miesiącu i za listopad 2022 wyniosła 43,40 p. jednak nie poprawiło to znacząco nastrojów wśród przedsiębiorców. Każdy odczyt poniżej 50 jest traktowany negatywnie. Dane dotyczące koniunktury gospodarczej na początku IV kwartału 2022 nie są optymistyczne.

„Koniunktura w gospodarce polskiej na początku czwartego kwartału 2022 r. uległa dalszemu pogorszeniu. Zarówno barometr koniunktury IRG SGH (BARIRG), jak i wskaźniki koniunktury w: przemyśle przetwórczym, budownictwie, handlu i sektorze bankowym oraz wskaźnik kondycji gospodarstw domowych, zmniejszyły swoje wartości w skali kwartału i roku. Żaden z nich nie przyjął wartości dodatniej. Nastroje przedsiębiorców i konsumentów są pesymistyczne, a w gospodarce utrzymuje się duża niepewność.”²

Mimo że w porównaniu do ubiegłego roku wzrosła liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw oraz zmalała liczba przypadków upadłości, to należy mieć na uwadze fakt, że rok 2021 był okresem pandemicznym, a gospodarka polska wcale nie rokuje na szybkie wyjście z fazy spowolnienia. Negatywne skutki pandemii nadal są odczuwane w biznesie. Według badań Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach Bilansu Kapitału Ludzkiego (BKL) 2022/2021:

„80% pracodawców przebadanych pod koniec 2021 r. negatywnie oceniło wpływ pandemii dla prowadzonej przez nich działalności. Najmocniej jej oddziaływanie odczuli przedstawiciele

¹ <https://www.pmi.spglobal.com/Public/Home/PressRelease/a2f22cb352a34fd5ad03e8cab43186f6> listopad 2022.

² <https://ssl-kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Documents/IRG%20SGH%20informacja%20prasowa%20-%20omowienie%20badan%20koniunktury%20IV%20kw%202022.pdf> listopad 2022.

firm sektora handlu, zakwaterowania i gastronomii oraz edukacyjnego. Najbardziej wpłynęła ona na działalność firm w branży przemysłowej i górniczej.”³

Problemy przedsiębiorców, takie jak skutki pandemii, wojna na Ukrainie, inflacja, światowe spowolnienie ekonomiczne dotyczą całej Polski, jednak ze względu na swoją specyfikę każdy region nieco inaczej reaguje na zagrożenia. W raporcie przeanalizujemy sytuację przedsiębiorców w województwie kujawsko-pomorskim.

Ogólna charakterystyka województwa

Województwo kujawsko-pomorskie jest położone w północno-centralnej części kraju. Obszar województwa stanowi 5,7% (17 972 km²) powierzchni kraju. W 2020 r. województwo liczyło nieco ponad 2 mln mieszkańców. Według danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w latach 2010–2021 odnotowano poprawę sytuacji na rynku pracy pod względem bezrobocia rejestrowanego. Na koniec grudnia 2021 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 7,7% (w Polsce o 2,3 p. proc. niższa) i było to mniej o 1,3 p. proc. niż w 2020 r.⁴ W październiku 2022 roku stopa bezrobocia wynosiła 7,1% według danych z Powiatowego Urzędu Pracy z Powiatu Toruńskiego. Mimo że stopa bezrobocia systematycznie się obniża to nadal w porównaniu do innych województw jest stosunkowo wysoka. Ze znalezieniem pracy głównie problem będą mieć ekonomiści.

„W 2022 roku w województwie kujawsko-pomorskim nadwyżka poszukujących pracy prognozowana jest tylko w grupie ekonomistów. Nadwyżkę ekonomistów wskazano w 16 powiatach. Nikłe szanse na pracę w zawodzie w województwie kujawsko-pomorskim mają ekonomiści, historycy, politolodzy, filozofowie i pracownicy biur podróży”⁵

Według prognozy Barometru Zawodów na 2023 rok wśród zawodów deficytowych dla województwa kujawsko-pomorskie będzie można znaleźć:

- elektryków, elektro montażystów,
- fizjoterapeutów, masażystów,
- kierowców autobusów i samochodów ciężarowych,
- krawców,
- lekarzy,
- magazynierów,
- mechaników,
- murarzy, tynkarzy,
- nauczycieli,
- operatorów obrabiarek.

³ <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/83382:bilans-kapitalu-ludzkiego-jak-zmieniajace-sie-otoczenie-wplywa-na-dzialalnosc-polskich-przedsiębiorstw> listopad 2022.

⁴ <https://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/raport-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-województwa-kujawsko-pomorskiego-2022,5,12.html> maj 2022.

⁵ <https://rog.kujawsko-pomorskie.pl/news/sytuacja-na-ryнку-pracy-oraz-przewidywane-zapotrzebowanie-na-zawody-w-2022-roku-w-województwie> luty 2022.

4831,73 Zł

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2020 r. w województwie kujawsko-pomorskim.
O 12,5% niższe od przeciętnego wynagrodzenia w Polsce

7,7%

Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec grudnia 2021 r.
W Polsce o 2,3 p. proc. niższa

6%

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r. w %
W Polsce o 1,9 p. proc. niższy

16,6%

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w 2020 r. w %
W Polsce o 1,8 p. proc. niższy

W raporcie o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego 2022 dostępnego na stronie Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy można także przeczytać, że **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2020 r. wynosiło 4831,73 zł i było o 12,5% niższe od przeciętnego wynagrodzenia w Polsce**, a najlepiej opłacaną wielką grupą zawodów byli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy z przeciętnym wynagrodzeniem 8848,25 zł. Nieco mniej osób w województwie kujawsko-pomorskim korzysta z pomocy społecznej niż w latach ubiegłych.

(<https://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/raport-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-województwa-kujawsko-pomorskiego-2022,5,12.html> maj 2022)

Województwo kujawsko-pomorskie to region turystyczny, ale prężnie rozwija się tam sektor logistyczno-magazynowy, powstają centra finansowo-księgowo oraz informatyczne. Najsilniejszym centrum biznesowym jest Bydgoszcz. Lokalna gospodarka opiera się na takich branżach jak: elektromaszynowa, środków transportu, narzędziowa i przetwórstwa tworzyw polimerowych, zbrojeniowa, elektroniczna, telekomunikacyjna, spożywcza. Liderami są takie firmy jak: **Pesa Bydgoszcz, Abramczyk, Immobile Group, Belma czy Projprzem**. Do największych pracodawców w województwie kujawsko-pomorskim można zaliczyć **Atos Poland Global Services** – firmę, która zatrudnia ok. 107 tys. pracowników, działa w zakresie usług integracji systemów, consultingu i oferuje usługi outsourcingowe, a także **Majster Budowlane Abc** czyli sieć marketów i sklepów budowlanych. Warto zwrócić uwagę, że dużym pracodawcą jest również **Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu**, który zatrudnia ponad 4 tysiące pracowników.

Na podstawie szacunków Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w 2020 r. **wartość produktu krajowego brutto (PKB) wyniosła w województwie kujawsko-pomorskim 102302 mln zł**. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego.

Analiza danych GUS dotyczących podmiotów gospodarczych

Województwo kujawsko-pomorskie jest szybko rozwijającym się, perspektywicznym dla biznesu regionem, jednak **podobnie jak w innych regionach Polski przedsiębiorcy silnie odczuli skutki pandemii**, a w tym roku borykają się z kolejnymi problemami związanym z niekorzystną sytuacją

międzynarodową, wojną na Ukrainie czy rosnącą inflacją. Raport GUS dotyczący sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego we wrześniu 2022 w wielu przypadkach wskazuje na poprawę i powolne wychodzenie z kryzysu gospodarczego wywołanego pandemią. Szczególnie sektor gastronomii i zakwaterowania zaczął odrabiać straty. Przekłada się to na wzrost zatrudnienia, spadek bezrobocia oraz wzrost sprzedaży.

Według stanu na koniec października 2022 r. w rejestrze REGON w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych było 219,0 tys. podmiotów gospodarki narodowej.

„...w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku liczba nowych wpisów wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą spadła o 3,8%, a wśród spółek o 31,8%”⁶

W porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej była wyższa o 1,8%.

Niepokoi jednak fakt, że w październiku 2022 roku wzrosła o 3,4% liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON oraz aż 12,1% podmiotów skorzastało z możliwości zawieszenia działalności gospodarczej (o 1,7% więcej niż rok wcześniej).

Największy wzrost liczby nowych wpisów podmiotów w stosunku do października 2021 r. miał miejsce w sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, a największy odsetek wśród wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w przetwórstwie przemysłowym, a także w sekcjach: handel, naprawa samochodów i budownictwo. **Podobnie jak w poprzednich miesiącach, sekcją o największym udziale podmiotów z zawieszoną działalnością było budownictwo.** Przedsiębiorcy rezygnują z działalności w branżach obarczonych dużym ryzykiem. Wiele firm obawia się również wysokich podwyżek cen gazu i prądu, które będą dla wielu branż szczególnie dotkliwe zimą. Wzrost kosztów energii dotyka głównie sektor produkcji. Nastroje wśród przedsiębiorców większości branż nie są jednak zbyt optymistyczne.

„Koniunktura w gospodarce polskiej na początku czwartego kwartału 2022 r. uległa dalszemu pogorszeniu. Zarówno barometr koniunktury IRG SGH (BARIRG), jak i wskaźniki koniunktury w: przemyśle przetwórczym, budownictwie, handlu i sektorze bankowym oraz wskaźnik kondycji gospodarstw domowych, zmniejszyły swoje wartości w skali kwartału i roku. Żaden z nich nie przyjął wartości dodatniej. Nastroje przedsiębiorców i konsumentów są pesymistyczne, a w gospodarce utrzymuje się duża niepewność”⁷

⁶ https://kpfr.pl/wp-content/uploads/aktualnosci/post/informacja_o_podmiotach_regon_w_województwie_kujawsko-pomorskim_pazdziernik_2022-1.pdf listopad 2022

⁷ <https://sskolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Documents/IRG%20SGH%20informacja%20prasowa%20-%20omowienie%20badan%20koniunktury%20IV%20kw%202022.pdf> listopad 2022.

Prognozy i zagrożenia

Eksperci są zdania, że najbliższe miesiące, a nawet lata nie będą łatwe dla przedsiębiorców. Według GUS **w listopadzie inflacja w Polsce wyniosła 17,4%**. To najwyższy wynik od 1997 roku. W oczekiwaniu na niższe ceny producenci oraz niektórzy przedsiębiorcy starają się korzystać z wcześniej zmagazynowanych materiałów. Również niepewne prognozy gospodarcze mogą przyczynić się do osłabienia popytu. Optymizm biznesowy znacząco spada co będzie mieć odzwierciedlenie w zmniejszeniu zatrudnienia. Jeżeli podobny trend się utrzyma, firmy nie będą zatrudniać nowych pracowników w miejsce odchodzących, a nawet będą zmuszone do zwolnień.

Bilans Kapitału Ludzkiego – projekt badawczy realizowany m.in. przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, wskazuje, że naturalnym odbiciem po okresie stagnacji w zatrudnieniu wywołanej ograniczeniami związanymi z pandemią będzie wzrost potrzeb rekrutacyjnych.⁸ Według danych Urzędu Statystycznego w województwie kujawsko-pomorskim **w maju 2022 roku nastąpił wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw o 1,5%** w stosunku do maja 2021 roku. Jednak duża niepewność wśród przedsiębiorców i pogarszające się nastroje mogą silnie wpłynąć na rynek pracy.

Wśród głównych problemów, na które wskazują przedsiębiorcy, można znaleźć zagrożenie energetyczne, które będzie szczególnie dotkliwie dla sektora produkcji, obawy o przerwy w dostawach

⁸ <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/83382:bilans-kapitalu-ludzkiego-jak-zmieniajace-sie-otoczenie-wplywa-na-dzialalnosc-polskich-przedsiębiorstw> listopad 2022.

wach gazu, zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów, wzrost wysokości odsetek od już zaciągniętych kredytów, nieterminowe regulowanie należności od kontrahentów, które może doprowadzić do zatorów płatniczych w wielu branżach, a dla firm eksportujących zagranicę szczególnie istotne są wahania kursów walut. Istotnym czynnikiem wpływającym na podejmowanie nowych inwestycji jest zaufanie do rządu i przewidywalność w zakresie prawa, szczególnie obciążeń fiskalnych nakładanych na przedsiębiorców.

Dla małych i średnich przedsiębiorstw istotnym kosztem są zawsze wynagrodzenia. W 2023 roku **planowane jest podniesienie stawki płacy minimalnej** co może przełożyć się na redukcję pracowników. Szczególnie narażone są województwa, w których średnie wynagrodzenie jest najniższe, a do takich zalicza się kujawsko-pomorskie. Z projektu budżetu na 2023 rok wynika, że prognozowane przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2023 r. w gospodarce narodowej wyniesie 6935 zł co znacząco wpłynie na wysokość składki na ZUS. Szczególnie ucierpią na tym małe firmy. **Wzrost kosztów i obciążeń składowych może również doprowadzić do ucieczki przedsiębiorców w szarą strefę.**

W październiku 2022 r. **Sejm uchwalił ustawę wprowadzającą maksymalne ceny energii elektrycznej dla gospodarstw domowych, samorządów i firm.** Dokument budzi jednak wiele kontrowersji, a niektórzy eksperci uważają, że w dłuższej perspektywie może doprowadzić do załamania inwestycyjnego w sektorze.

Jak do tej pory wiele firm radzi sobie z trudną sytuacją, ale niepokojące są dane dotyczące dużej liczby przedsiębiorców, którzy zamierzają przetrwać dzięki okresowemu zawieszeniu prowadzenia działalności gospodarczej. Duże znaczenie na kondycję polskich przedsiębiorstw będą mieć uwarunkowania międzynarodowe, w tym rozwój sytuacji na Ukrainie, oraz działania polskiego rządu. Firmy, które sprostają nowym wyzwaniom, mogą wyjść silniejsze z kryzysu.